

Ionaproject RUIMTE VOOR OUDERSCHAP

Derde expertbijeenkomst op 21.6.06 te Amsterdam, korte samenvatting
De verantwoordelijkheid van de overheid ten opzichte van kinderen en ouders

Aanwezig: Prof Dr. Doret J.de Ruyter (VU; theoretische en historische pedagogiek), Prof Dr. Jan C.M.Willems (Maastricht; bijz. hoogleraar Rechten van het Kind, Vrije Universiteit Amsterdam), Dr. Jan van Gils (directeur Onderzoekscentrum Kind & Samenleving, België), Dr. Martine F.Delfos (PICOWO, psycholoog, publiciste), Dr. Koen van der Kamp (CDA, zorgouder), Paul van der Lecq (ouder), Andrea Balks (beleidsmedewerker Welzijn en Gezondheid, Gemeente Amsterdam), drs. Andrea Basedow (notuliste), Ionaproject: Michiel ter Horst, Sonja Copijn, Merlijn Trouw, Lili Chavannes.

Verbindend: Dr Erna Hooghiemstra (Ned. Gezinsraad), Drs. Femke Halsema (Groen links), Ursie Lambrechts (D66), Hester Macrander (presentator, publiciste).

Investeren in het kind is de toekomst van iedere samenleving: “*A World fit for children is a world fit for everyone*”.¹

In België bestaat er een gezinsbond en sinds drie jaar een minister voor gezin. Het Vlaams Netwerk Kindvriendelijke Steden werkt aan subsidiëren en faciliteren van een kindvriendelijke infrastructuur. Binnen zijn onafhankelijk instituut heeft van Gils een ‘Kindercharter 2006’ ontworpen waarin rechtstreeks aan kinderen wordt gevraagd naar hun wensen voor o.a. school, opvang, wonen, sport en spel, onder het motto ‘*grote mensen kunnen veel van ons leren*’. Ook Duitsland en Noorwegen hebben een aparte minister voor gezin. Bij het implementeren van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (VRK1989) blijft Nederland achter.²

Belangen van ouders en kind zijn nauw met elkaar verweven. Baan, carrière en de hoge levensstandaard maken het ouders niet makkelijk om de idealen die hen voor gezin en opvoeding voor ogen staan te realiseren. Er is heel veel stress en daardoor gebrek aan tijd en aandacht voor het kind. Wat betreft het dagelijks leven wordt onze samenleving steeds kindonvriendelijker.

De staat hoort kinderen te beschermen tegen beschadigende invloeden. In de eerste plaats is gedacht aan kindermishandeling. Beter is het, in het licht van het *recht van het kind op persoonsvorming* (VRK), te denken in termen van kinderbeschadiging (Willems; www.RAAK.org).

Behalve gezin, school en omgeving is er tegenwoordig sprake van een vierde, *virtueel opvoedingsmilieu* dat alle moderne media inclusief computer en gaming omvat (Delfos). De schadelijkheid van gewelddadige spelletjes en films (porno, seks) is inmiddels bewezen. En Nederland is hoofdexporteur van computerspelletjes: het gaat om een miljardenindustrie met een sterke lobby. De overheid kan en moet hier ingrijpen.³ Verantwoordelijkheid in deze uitsluitend bij ouders te leggen is niet realistisch: het grootste deel van dit virtueel beïnvloedingsmilieu valt buiten hun invloedssfeer en gezichtsveld.

Wordt de vrijheid van de media en van meningsuiting aangetast als de overheid uitmaakt wat in deze goed en slecht is? Dit raakt een penibel kernvraagstuk in de huidige samenleving. Kennis en informatie over de schadelijke invloed van media op kinderen zijn er genoeg. Welke politicus durft normen te stellen en heeft de moed die in wetgeving door te zetten?

Ook de *voeding* van kinderen is een gebied waarvoor de overheid zich sterk kan maken. Waarom kijkt bijvoorbeeld de onderwijsinspectie niet ook naar wat in de schoolkantines wordt verkocht? Ook hier weer: moeilijk te negeren economische belangen, zowel van de producenten als van de media (reclame).

Kan de overheid iets doen om met wetgeving kinderen tegen *scheiding* van ouders te beschermen? Kinderen floreren bij ouders met een goede relatie. Kan je relatiebekwaamheid aanleren?

Een schrikwekkend getal: anderhalf miljoen kinderen tot 18 jaar in Nederland hebben psychisch zieke of verslaafde ouders.

Bij gebrek aan overheidstoezicht is de ouder in deze tijd gedwongen zijn *ouderschap te professionaliseren*: kennis te hebben van wat gezonde fysieke en psychische ontwikkeling bevordert (de Ruyter⁴). En ook kennis van wat de gevaren zijn voor het kind en hoe deze te vermijden. Scholing, training, coaching. Aanmoediging. Op dit terrein gebeurt al het een en ander. Consultatiebureaus en instellingen voor ouderschapsondersteuning werken (deels) met overheidssubsidie, ook voor oudere kinderen. Plaatselijk is er goede dagopvang (Balks over sommige buurten in Amsterdam). Dat er al veel is op het gebied van ouderschapsondersteuning maakt de situatie des te verontrustender.

Hoe staat de Nederlandse overheid hierin? Tot nu toe is zij sterk gericht op economische belangen. Onder de druk van dreigende vergrijzing is het emancipatiebeleid gericht op grotere arbeidsparticipatie van vrouwen. Er moet dus goedkope of gratis kinderopvang komen. Zal dat de stress verminderen? Zullen ouders er massaal gebruik van maken? Is het (kleine) kind daarmee gediend? Is de samenleving daarmee op lange termijn gediend? Vragen waar gedegen onderzoek naar gedaan moet worden.

Het ontbreekt de overheid aan politieke moed om bij belangenafweging voor welzijn van het kind te kiezen en niet voor economische groei (Delfos).

De pendant is dat de 'kunst' en het maatschappelijk belang van goed ouderschap niet erg leeft in de samenleving. Dat is privésfeer, en low-profile: iets aanrechtachtig, dat m.n. moeders tussen de bedrijven door doen. Ideaal zou zijn: Zorgouderschap als een maatschappijzinnige en volwaardige (tijdelijke) beroepskeuze.

Over tafel gaan suggesties als:

- belangenvereniging voor ouders
- laagdrempelige ouderschapscursussen
- substantieel kindergeld (zoals in Duitsland per 01.01.2007: gedurende 14 maanden € 1800 pm)
- levensloopregeling met baangarantie of goede instroomregeling in het spitsuur van het leven
- maatregelen waaruit economisch-maatschappelijke waardering voor ouderschap blijkt.

Via de ouders is het kind gediend. Het is de verantwoordelijkheid van de overheid kindvriendelijke samenlevingsstructuren te verzorgen.

¹ uit titel oratie Jan Willems aan de VU op 24-4-2003, ontleend aan Kinderforum speciale VN-kindertop op 8-5-2002. Volledige titel: *A World fit for children: van liefdadigheid naar gedeelde verantwoordelijkheid*.

² Uit een vergelijkend onderzoek van de stelsels van jeugdzorg in Nederland, Vlaanderen, Duitsland, Engeland, Ierland en Nieuw-Zeeland met betrekking tot naleving van het Verdrag Rechten Kind blijkt dat we in Nederland vaak achter de feiten aanlopen en alleen *repareren*, terwijl in genoemde andere landen de regelgeving veel meer vanuit een proactieve kijk tot stand komt. (Ton Veldkamp in *Kindermishandeling: de politiek een zorg*, SWP 2005)

³ artikel 17.e Verdrag inzake de Rechten van het Kind: kinderen hebben recht op bescherming tegen schadelijke informatie. Vgl. de kentering in het nicotinegebruik door wetgeving.

⁴ De Ruyter: Stimuleer dat kinderen 'floreren': een positief toekomstbeeld ontwikkelen en hun mogelijkheden kunnen ontplooiën, vooral in wijken waar dit niet vanzelfsprekend is. Floreren betekent niet dat mensen altijd gelukkig zijn, maar wel dat ze zich welbevinden en hun talenten kunnen ontwikkelen en inzetten.